

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 19.04.2023).
2. Басай О.В. Справедливість як фундаментальна категорія цивільного права України. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 4 (109). С. 87-98. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13991/1/document_p087-098.pdf (дата звернення: 19.04.2023)
3. Чалий Ю.І. Розуміння цивільного права як справедливості. Проблеми цивільного права та процесу. Харків. 2019. С. 214-216. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/24_05_2019/pdf/59.pdf (дата звернення: 20.04.2023).
4. Постанова Верховного Суду від 06 грудня 2019 року. Справа № 910/353/19. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86503751> (дата звернення: 20.04.2023).

УДК 342.9

Гречанюк Р. В.

*д.ю.н., доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Західноукраїнський національний університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Початок повномасштабного військового вторгнення 24 лютого 2022 року поставив перед Україною нові масштабні виклики. Одним із пріоритетних завдань стало трансформація національного законодавства та адаптація функціонування органів державної влади до умов та вимог воєнного стану. Не оминули законодавчі ініціативи діяльності держави у сфері запобігання корупції. Адже ефективна реалізація антикорупційної політики в Україні, що полягає в захисті особи, суспільства та держави від правопорушень, зокрема корупційних, відновленні порушених прав, відшкодуванні заподіяної шкоди є одним з основних пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки [1].

У червні 2022 року Європейська Комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, за умови вжиття певних кроків. Одним із яких визначалася вимога щодо посилення боротьби з корупцією, зокрема на високому рівні, з ефективним її розслідуванням та судовими рішеннями; завершення призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури; проведення відбору та призначення на посаду нового директора Національного антикорупційного бюро України [2]. Надання Європейською Комісією відповідних рекомендацій також стало поштовхом до запровадження певних

антикорупційних ініціатив та внесення змін до законодавства у сфері запобігання корупції.

Одним із перших та найголовніших антикорупційних кроків після запровадження воєнного стану стало затвердження Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки. Цим нормативно-правовим документом було сформульовано основні принципи антикорупційної політики на 2021-2025 роки, що полягають у:

- 1) оптимізації функцій держави та місцевого самоврядування;
- 2) цифровій трансформації реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, прозорості діяльності та відкриття даних як основи для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;
- 3) створенні на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;
- 4) забезпеченні невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- 5) формуванні суспільної нетерпимості до корупції, утвердженні культури доброчесності та поваги до верховенства права [3].

Зазначеним Законом, окрім затвердження Антикорупційної стратегії, також було внесені низка змін в положення Закону України «Про запобігання корупції». Законодавчі ініціативи торкнулися зокрема Національного агентства з питань запобігання корупції щодо наділення його новими повноваженнями:

– розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з виконання відповідної стратегії;

– визначення порядку здійснення координації, моніторингу та оцінки ефективності реалізації державної антикорупційної політики та забезпечення його виконання. За результатами такої оцінки Національне агентство з питань запобігання корупції має право ініціювати перегляд антикорупційної програми [4].

Також на Національне агентство з питань запобігання корупції законодавчими змінами покладається обов'язок із забезпечення створення та введення в експлуатацію інформаційної системи моніторингу реалізації антикорупційної політики, з метою забезпечення відкритості цих відомостей та інших заходів із запобігання та протидії корупції [3].

Ще одним напрямком законодавчих ініціатив стало врегулювання особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану. Відповідним Законом було продовжено терміни подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кінцевий строк подання якої припадає на період дії воєнного стану; та повідомлення про суттєві зміни у майновому стані і про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента, підстави для подання яких виникли у період дії воєнного стану, на дев'яносто календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану [5].

Цим законодавчим актом на період дії воєнного стану також скасовується вимога щодо відповідності подарунків загальноновизнаним

уявленням про гостинність та обмеження щодо вартості подарунків, встановлені частиною 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції». Дія цього положення поширюється на одержання грошових коштів і товарів безоплатно, або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову ціну, лише за умови їх повного використання або передачі в порядку благодійних пожертв на користь Збройних Сил України, або гуманітарної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Відомості щодо цих об'єктів не потрібно зазначати у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Також не підлягає декларуванню матеріальна допомога, передбачена законодавством іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором), виплачена за рахунок коштів іноземної держави або міжнародної організації.

З початком збройної агресії Російської Федерації проти України та запровадження воєнного стану, значну кількість осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування було відправлено у відпустку без збереження заробітної плати або у простій. З метою надання таким особам права на забезпечення себе необхідними матеріальними ресурсами, законодавці скасували заборону особам, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю на період дії воєнного стану. Відповідна заборона відновлюється через 15 робочих днів з дня припинення простою або закінчення відпустки [5].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України № 392/2020 від 14 вересня 2020 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
2. Opinion on the EU membership application by Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802
3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України № 2322-IX від 20 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n9>
4. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238>
5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України № 2381-IX від 8 липня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n2>